

Tema 7. Els mongols

- a. L'expansió mongol i la Pax Mongolica
- b. Els contactes religiosos: Carpini i Rubruck
- c. Els contactes comercials: Marco Polo i Ibn Batutta

La possibilitat de mobilitzar una enorme força de cavalleria a Àsia Central és evident des dels xiongnu al segle II aC, però amb els mongols va agafar una forma agressiva sense precedents. Les guerres dels mongols, fetes possibles per una reestructuració sociològica que va introduir la disciplina a l'estepa, van aterrar als seus contemporanis per la combinació de les tradicions guerreres de l'estepa amb les tècniques dels exèrcits de sedentaris, especialment aquelles lligades als setges, per la possessió d'un armament igual o superior al dels atacats, i per la seva voluntat, sense precedents, de fer guerres de conquesta, amb la intenció de conquerir els països sedentaris per explotar-los de forma sistemàtica. Pels pobles que es van trobar això va portar al desastre de la invasió mongol i als avantatges de la Pax Mongolica: Xina va quedar totalment integrada al domini mongol, l'Islam, amb la destrucció del califat abbasida i la destrucció de Bagdad, va ser incorporat en part, mentre Europa, molt més llunyana i més pobra – malgrat la vitalitat mediterrània del segle XIII– mai va arribar a estar amenaçada, excepte en la seva part més oriental.

Els mongols, originaris de les vores del riu Kerulen, a tocar del llac Baikal, es van convertir en un estat poderós quan Gengis Kahn va aconseguir unificar les tribus, a principis del segle XIII, tot organitzant l'exèrcit mongol en unitats basades en el sistema decimal capaces d'integrar no només els mongols sinó també els pobles vençuts. La ferocitat amb què els mongols destruïen els qui se'ls resistien –especialment sensible a les ciutats– va contribuir també a la rapidesa del seu avanç. La divisió de l'imperi entre els seus fills va donar un nou impuls a les conquestes, tot obrint la porta a les lluites internes. De tots els khanats, el més estable va ser el de Xina, que amb Kubilai Kahn va fundar la dinastia Yuan.

Des del primer moment, abans fins i tot de conquerir els Song, els mongols van organitzar l'estat sino-mongol sobre la base d'una divisió social que garantia una forta participació de no-xinesos en el govern, una taxació dràstica i un enquadrament professional estricta de la població. A partir de 1264, Kubilai Kahn va establir la capital a Pequín i va aconseguir conquerir els Song. Des d'allí va llençar expedicions de conquesta contra Japó, Vietnam, Birmània i Java que, malgrat el seu fracàs, mostraven la continuïtat dels mongols amb la tradició comercial marítima dels Song. Amb una forta participació d'estrangers al govern i una preeminència en matèria de religió atorgada al lamaisme, el règim de Kubilai, malgrat el fort descens demogràfic ocasionat per les conquestes, va fer el possible per mantenir el ritme econòmic de la Xina dels Song: el Qinsai de Marco Polo és molt similar al Kaifeng dels Song. En el terreny artístic, especialment en la porcellana i la pintura, el geni creatiu xinès va continuar desenvolupant-se, mentre que a les ciutats adquireixen importància el teatre i altres diversions.

A la mort de Kubilai, les disputes internes van afeblir la dinastia i les inundacions del riu Groc van propiciar un seguit de rebel·lions que van portar a la ruïna dels mongols.

Les conquestes dels mongols, que van causar un immens desplaçament de gent, van difondre la pesta i van produir un coneixement mutu entre Europa i Xina com mai no hi havia hagut: d'aquí sortiran els grans atles del segle XIV, com l'Atlas Català dels Cresques de 1375.

A partir dels Tang els corrents religiosos procedents del món exterior havien penetrat amb força a Xina. El budisme va seguir sent el gran protagonista del ramal de la ruta de la seda que unia Xina amb Índia, mentre que de l'imperi persa arribaven primer els maniqueus i després els nestorians. Aquests havien mantingut sempre una relació amb Orient, i van jugar un paper important en l'imperi mongol. Però serà en el marc de les Croades, des de finals del segle XII quan arriben les primeres notícies del Preste Joan, quan els llatins començaran a prendre consciència que són a un racó del món i que a l'Extrem Orient hi ha un imperi molt més important que Europa pel que fa a la riquesa, la població i la grandària de les seves ciutats. Durant els segles XIII i XIV, els primers grans viatgers creuaran el continent i deixaran relacions dels seus viatges.

És tant amb la intenció de connectar amb el Preste Joan com amb la de buscar un aliat a la rera guarda de l'Islam, que el Papa enviarà el 1246 Piano Carpini a trobar als Kahns. El seu relat, que inaugura la literatura de viatges, és una excel·lent descripció de l'organització social i militar dels mongols, però la carta del Kahn amb què torna deixa poques esperances d'una possible entesa. El 1252, Sant Lluís, rei de França, va enviar Guillem de Rubruck que va deixar un relat apassionant on es parla dels xinesos per primer cop. Un dels darrers enviats dels Papes va ser Joan de Monte Corvino, que va fundar una important comunitat cristiana a Kambalic a principis del segle XIV. El darrer relat medieval sobre Xina és el d'Oderic de Pordenone, que hi va anar el 1320.

La narració que més va impressionar als europeus, però, va ser la del mercader venecià Marco Polo que, a diferència dels frares, parla amb una gran simpatia del Gran Kahn i que proporciona una imatge imborrable –i difícilment creïble– de la riquesa de Xina. El seu llibre, novel·lat a la manera dels Romanços del Rei Artús, i que conté una barreja de descripcions fantàsiques i plenament fidedignes, serà la lectura preferida dels grans navegants i descobridors del segle XV. A principis del segle XIV, la relació dels viatges d'Ibn Battuta proporcionarà a l'Islam una visió acurada de la Xina mongol i de la vitalitat de les comunitats musulmanes que hi estaven instal·lades.

Els viatges a través del continent es faran també a partir de l'Extrem Orient: a principis del segle XIII, el monjo taoista Changchun havia estat convocat per Gengis Kahn, i el 1287, Rabban Sauma, un monjo nestorià xinès, serà el primer en arribar a Europa procedent de Xina.